

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 10 mars 1933 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om förbud för ägare av utarrenderad fast egendom att av arrendator kräva ersättning för egendomen påförda skatter.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 123, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Johan Larsson* hemställt, »att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära utredning och framläggande av förslag till ändring av nu gällande arrendelag, eller lag om nyttjanderätt till fast egendom, så att i lagen stadgas förbud för ägare av utarrenderad fast egendom att av arrendator kräva ersättning för skatter, som äro påförda den egendom arrendeavtalet avser».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för berörda hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Om skyldighet att erlagga fastighetsskatt stadgas, såvitt angår förhållandet mellan den enskilde och kommunen, i 13 § kommunalskattelagen den 28 september 1928, att sådan skattskyldighet i allmänhet åligger fastighetens ägare, varmed jämställes den, vilken innehar fastighet med fideikommissrätt eller eljest utan vederlag besitter fastighet på grund av testamenteriskt förordnande. Vidare föreskrives, att i ägares ställe skattskyldig är — med vissa undantag — a) den, som innehar fastighet med äborätt, med tomträtt eller med vattenfallsrätt, innehavare av s. k. ofri tomt i stad samt den, som eljest innehar fastighet med ständig eller ärftlig besittningsrätt; b) innehavare av skogsområde, som blivit av staten upplåtet till bergshanteringens understöd, till kanalbolag eller till stad eller annan menighet; samt c) innehavare av publikt boställe, prästgård eller på lön anslagen jord.

Enligt 45 § i kommunalskattelagen skall genom fastighetsskatten inkomsten från fastighet anses vara beskattad till ett belopp motsvarande, i fråga om jordbruksfastighet, 5 procent av jordbruksvärdet och tomt- och industrivärdet samt 4 procent av skogsvärdet. Vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet skall fördenskull avdrag ske för vad sålunda genom fastighetsskatt beskattats. Rätt till detta avdrag, det s. k. procentavdraget, skall — med visst undantag i fråga om bostadsförening och bostadsaktiebolag — tillkomma fastighetens ägare. Därvid skall enligt 64 § med ägare likställas den, som jämlikt 13 § är att anse såsom ägare eller är i ägares ställe skattskyldig för fastighet.

Emellertid stadgas i övergångsbestämmelserna till kommunalskattelagen,

att, om fastighet vid lagens ikraftträdande — den 1 januari 1929 — var genom avtal upplåten till annan, skyldighet att utgöra skatt för fastigheten för den tid, avtalet är gällande, skall åligga den, som enligt förut gällande bestämmelser skulle vara skattskyldig till kommunen, samt att rätt att åtnjuta avdrag enligt 45 § för samma tid skall tillkomma den, som enligt förut gällande bestämmelser skulle ägt rätt till sådant avdrag.

Ansvarigheten för en fastighet åvilande skatter, såvitt angår förhållandet mellan jordägare och arrendator, regleras av arrendelagarna.

Den allmänna arrendelagen — lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom — föreskriver härom i 2 kap. 23 § följande: »Jordägaren ansvare för all skatt och annan allmän tunga, som för fastigheten utgår och ej enligt lag åligger arrendatorn; dock svare arrendatorn för vägunderhåll in natura samt vägskatt».

Lagen den 25 juni 1909 om arrende av viss jord å landet i Norrland och vissa delar av Svealand — norrländska arrendelagen — stadgar i 24 § följande: »Arrendatorn må ej förpliktas att ansvara för annan för fastigheten utgående skatt eller allmän tunga än dels för sådan, som enligt föreskrift i därom utfärdad lag eller författning åligger brukare, dels för fastighetsskatt i den mån denna belöper på jordbruksvärde och icke utgår till landsting dels ock för vägunderhåll in natura.»

Enligt allmänna arrendelagen skall beträffande ansvarighet för fastighetsskatt i fråga om förhållandet mellan jordägare och arrendator full avtalsfrihet råda; om intet annat avtalats svarar jordägaren själv för fastighetsskatt med undantag av vägskatt och vägunderhåll in natura, som åvila arrendatorn. Den allmänna arrendelagen erhöll sådant innehåll i samband med tillkomsten av kommunalskattelagen år 1928. Dessförinnan gällde, att arrendatorn ansvarade för all skatt och annan allmän tunga, som utginge för fastigheten och enligt lag ålåge jordägaren, dock med undantag för bevilling.

I de delar av riket åter, där norrländska arrendelagen gäller, skall, om ej annat avtalats, all jordägaren åvilande skatt för fastigheten, även vägskatt och vägunderhåll in natura, gäldas av denne. Avtalsfrihet förefinnes här — vad angår jordägaren åvilande skatt för fastigheten — allenast beträffande fastighetsskatt å jordbruksfastighets jordbruksvärde till annan än landsting ävensom beträffande vägunderhåll in natura. Fastighetsskatt å tomt- och industrivärde samt skogsvärde till samtliga slag av kommuner, all fastighetsskatt till landsting samt all kontant vägskatt skola alltså enligt norrländska arrendelagen ovillkorligen gäldas av ägaren. Även norrländska arrendelagens 24 § erhöll sitt nuvarande innehåll år 1928. Dessförinnan stadgades i nämnda lagrum, att arrendatorn ej fick förpliktas att ansvara för annan för fastigheten utgående skatt eller allmän tunga än som, enligt föreskrift i därom utfärdad lag eller författning, ålåge brukare, så ock för vägunderhåll in natura.

Emellertid är att märka, att, även om arrendatorn i förhållande till jordägaren förpliktats svara för fastighetsskatt, jordägaren och ej arrendatorn kommer i åtnjutande av det s. k. procentavdraget i dess helhet. I anslutning till bestämmelsen i 13 § kommunalskattelagen, att skattskyldigheten för fastighet alltid åvilar ägaren eller med ägare likställd innehavare, stadgas i 45 § i samma lag, såsom förut nämnts, att procentavdraget — med visst undantag beträffande bostadsförening och bostadsaktiebolag — skall tillkomma ägaren. Enligt den före kommunalskattelagens tillkomst gällande lagstiftningen var arrendatorn berättigad åtnjuta procentavdraget. I proposition nr 102 till 1927 års riksdag med förslag till kommunalskattelag m. m., enligt vilket förslag skattskyldigheten för utarrenderad fastighet skulle överflyttas på jordägaren, hade föreslagits — med utgångspunkt från att i enlighet med garantiskattesystemets principer tillfälle borde beredas till procentavdragets utnyttjande i så stor utsträckning som möjligt — att avdraget i detta syfte borde delas mellan jordägaren och arrendatorn med hälften å vardera. Emellertid fann sig första särskilda utskottet vid 1927 års riksdag icke kunna förorda den föreslagna uppdelningen av procentavdraget, ehuru utskottet medgav, att en dylik uppdelning i många fall syntes tillåta ett bättre utnyttjande av avdraget än dittills gällande bestämmelser. Det syntes utskottet i stället vara en enklare och naturligare väg att tillerkänna avdraget åt den, som vore skattskyldig för fastigheten. Med propositionens bestämmelser skulle det i många fall inträffa, att arrendatorn över huvud taget icke erlade några utskylder till kommunen, enär den honom tillerkända andelen i procentavdraget jämte hans ortsavdrag skulle konsumera hela hans inkomst. Ett dylikt resultat syntes icke vara önskvärt. Den ståndpunkt, som det särskilda utskottet sålunda intagit, blev — såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår — bestämmande för innehållet i den av riksdagen år 1928 antagna kommunalskattelagen, enligt vilken avdragsrätten tillkommer jordägaren ensam. Dock må påpekas, att övergångsbestämmelserna till lagen, såsom förut nämnts, innehålla vissa härifrån avvikande regler.

Vid 1932 års riksdag väckte herr Lundqvist i Baggarbo en motion, II: 218, med hemställan, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville, i samband med pågående utredningar rörande kommunalbeskattningen, föranstalta om undersökning i fråga om ändrade bestämmelser om rätt till procentavdrag för utarrenderad fastighet.

Bevillningsutskottet redogjorde i sitt över motionen avgivna betänkande, nr 20, för tidigare och nu gällande regler i ämnet, samt anförde vidare:

Såsom av det anförda framgår hava olika uppfattningar gjort sig gällande i frågan om vem, som vid taxering för inkomst av utarrenderad jordbruksfastighet bör äga åtnjuta avdrag för det genom fastighetsskatten beskattade beloppet. Emellertid har detta avdrag såväl enligt kommunalskatteprovisoriet som även med gällande lagstiftning tillkommit

den, som gentemot det allmänna har att svara för kommunalutskylderna för fastigheten, ehuru genom 1928 års kommunalskattelagstiftning denna skyldighet överflyttats från arrendatorn och lagts på jordägaren. I likhet med första särskilda utskottet vid 1927 års riksdag har bevillningsutskottet funnit en dylik anordning vara ur principiell synpunkt riktig.

Motionären har anfört, att ifrågavarande bestämmelse verkat oskäligt betungande för arrendatorerna framför allt i sådana fall, där arrendatorn i nyttjanderättskontraktet iklätt sig skyldighet att erlägga fastighetsskatten. Därest arrendatorn på grund av en sådan bestämmelse erlägger kommunalutskylderna för fastigheten, äger han givetvis att vid taxering för inkomst av fastigheten avdraga utskylderna såsom arrendeavgift, liksom för jordägaren utskyldsbeloppet motsvarar inkomst av arrende. I själva verket har sålunda vad arrendatorn på grund av ett dylikt åtagande utbetalar karaktär av arrende. Skattelagstiftningen torde för övrigt varken kunna eller böra taga hänsyn till den omständigheten, att skattebördan genom privaträttsliga avtal överflyttas från den direkt skattskyldige å annan person. Vad beträffar arrendeavtal, som slutits före kommunalskattelagens ikraftträdande, framgår av det föregående, att procentavdraget enligt en särskild övergångsbestämmelse tillkommer arrendatorn under giltighetstiden för avtalet. Även om genom att procentavdraget tillerkänts enbart jordägaren den olägenheten ofta uppstår, att avdraget icke kan fullt utnyttjas, skulle dock, såsom det särskilda utskottet framhållit, icke önskvärda konsekvenser kunna uppstå jämväl genom en uppdelning av avdraget mellan jordägaren och arrendatorn.

Slutligen har utskottet velat framhålla, att, därest 1930 års kommunalskatteberedning skulle finna, att gällande bestämmelser föranlett missförhållanden i det av motionären berörda avseendet, beredningen säkerligen icke torde underlåta att föreslå åtgärder till avhjälpande av dessa olägenheter.»

Under åberopande av det anförda hemställde utskottet, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, vilken hemställan bifölls av riksdagen.

Ur den innevarande år avgivna berättelsen om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit må anmärkas den uppgiften, att Kungl. Maj:t genom beslut den 28 oktober 1932 förklarar, att å 1930 års kommunalskatteberedning anförtrodda utredningar skulle vila från och med den 1 november 1932 och icke utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande upptagas.

Utskottet.

Enligt kommunalskattelagen är ägaren i förhållande till det allmänna ansvarig för utgörande av fastighet åvilande skatter. Om det i arrendelagarna skulle stadgas tvingande bestämmelser av det innehåll, att de skatter, som åvila en utarrenderad fastighet, ovillkorligen skola erläggas av ägaren, skulle därav otvivelaktigt bliva följd, att arrendesumman i stället skulle komma att höjas. Det torde icke vara säkert, att höjningen skulle motsvara just den vid tidpunkten för kontraktets ingående beräknade skattens belopp. Den möjligheten är långt ifrån utesluten, att jordägaren för att vara på den säkra sidan vid eventuella skattehöjningar, skulle bestämma

arrendesumman så högt, att den komme att överstiga vad annars skulle hava utgått, d. v. s. summan av arrendet och ersättningen för erlagda skatter. En ändring av gällande lagbestämmelser i motionens syfte skulle sålunda icke med någon visshet leda till förbättring av arrendatorernas ställning i vidare mån, än att arrendesummans belopp bleve fixerat och icke, såsom för närvarande i viss utsträckning är fallet, varierande år från år i förhållande till ändringar i utgående skattebelopp. Det synes mycket tvivelaktigt, om fördelarna av en lagändring av antytt slag skulle uppväga nackdelarna därav. Utskottet, som visserligen anser den av motionären väckta frågan förtjäna beaktande, anser sig dock för närvarande icke äga anledning att tillstyrka den av motionären begärda utredningen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion, I: 123, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 mars 1933.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, von Geijer**, *Sigfrid Hansson**, *Öhman* och *P. Sandström, fröken Hesselgren* samt herrar *Olof Carlsson** och *Forslund*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson i Skövde, Magnusson i Kalmar, Hage**, *Johansson i Hallagården, Wallerius, Pettersson i Hällbacken, Molander* och *Sandberg**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.